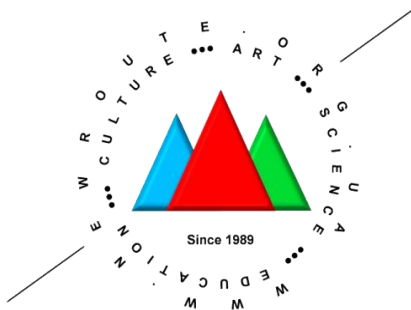

УКРАЇНА ТА СВІТ ПІД ВПЛИВОМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Колективна монографія

СГ НТМ «Новий курс»

2023

УКРАЇНА ТА СВІТ ПІД ВПЛИВОМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Колективна монографія

УДК 009:3(082)
У45

У45 **Україна та світ під впливом викликів сьогодення:** кол. моногр. –
Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. – 238 с.

ISBN 978-617-7886-45-6

Рецензенти

Штулер Ірина Юрїївна,
доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»

Погорїла Світлана Григорївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славїстичної філологїї,
педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету

Харченко Артем Вікторович,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

*Рекомендовано до друку редакційною колегією
Соціально-гуманітарної науково-творчої майстерні «Новий курс»
(протокол № 10-мн від 28.06.2023)*

Колективна монографія присвячена актуальним питанням трансформації суспільних відносин в Україні та світі під впливом викликів сьогодення. Досліджуються сучасні проблеми в сфері педагогіки, соціології, філософії, психології, соціальних комунікацій, фізичної культури, рекреації, мистецтвознавства, культурології, філології, історії, економіки, маркетингу, менеджменту, державного управління, політики, юриспруденції, національної та цивільної безпеки. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями сучасного розвитку суспільства.

ISBN 978-617-7886-45-6

© СГ НТМ «Новий курс», 2023
© Автори, 2023

Зміст

	Стор.
Передмова	6
Розділ перший.	
Педагогіка, філософія, історія, філологія, рекреація	7
1.1. Особливості концепції когнітивної тріади та структура депресивного мислення	7
1.2. Особливості перекладу новели Т. Манна «Тоніо Крегер»	14
1.3. Великобурлуцька старовина і Григорій Сковорода (до 300-річчя з дня народження українського філософа Г. С. Сковороди)	23
1.4. Фізична рекреація як складова здорового способу життя сучасної людини	49
Розділ другий.	
Економіка, національне та світове господарство, маркетинг, менеджмент	57
2.1. Вплив цифровізаційних процесів в економіці на реалізацію можливостей сучасного бізнесу	57
2.2. Економічні ризики та можливості управління корпоративною соціальною відповідальністю	65
2.3. Основні риси та роль зв'язку в сучасних соціально-економічних процесах та особливості територіальної організації зв'язку	75
2.4. Проблеми розвитку житлово-комунального господарства та будівництва у контексті формування локальних ринків	98
2.5. Економічна природа інновацій у виробництві	126
Розділ третій.	
Державне управління, політика, юриспруденція, національна та цивільна безпека	150
3.1. Інструменти комунікативного менеджменту в публічному управлінні	150
3.2. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях	166
3.3. Проблеми звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі засудження за корупційне кримінальне правопорушення чи кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією у випадку затвердження угод	181

3.4.	Bullying (cyberbullying) and the Internet as leading modern determinants of criminogenicity among minors	...	188
3.5.	Значення вчасного повідомлення підозрюваному про його права й обов'язки та вручення пам'ятки	...	207
3.6.	Виробничий та професійний ризик в аналізі системи управління охороною праці підприємства	...	212
Післямова		...	237

6. Stefanovich I. Stefanovich P. The US civil – Defense system. Наукова стаття у Збірнику наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції “European scientific discussions», 25-27 апреля 2021 года Рим, Италия. UDS 001.1, ISBN 978-88-32934-02-1, P. 127-132.
7. Корінний В. І. Стефанович І. С. Стефанович П. І. Гуць В. М. «Цивільний захист», курс лекцій для студентів усіх спеціальностей. Київ, видавництво КНУБА, 2018. – 208 с.
8. Стеблук М. І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник – 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2013. – 487 с.
9. Стефанович І. С., Стефанович П. І., Корінний В. І. Особливості Цивільного захисту міста. Наукова стаття у Збірнику матеріалів наукових праць IV Міжнародної науково-практичної конференції TOPICAL ISSUES OF MODERN SCIENCE, SOCIETY AND EDUCATION Proceedings of IV International Scientific and Practical Conference Kharkiv, Ukraine 1-3 November 2021, ISBN 978-966-8219-85-6, С. 1402.
10. Савченко А. М., Стефанович І. С., Стефанович П. І., Козаченко А. Ю. Навколишнє середовище і здоров'я людини. UDC 01.1 Наукова стаття у Збірнику матеріалів The 12th International scientific and practical conference “Actual issues of the development of science and ensuring the quality of education» (March 28 – 31, 2023) Florence, Italy. International Science Group. 2023. 428 p.C. 415-422, ISBN – 979-8-88955-323-6, DOI – 10.46299/ISG.2023.1.12.

Горпинюк Оксана Петрівна

Кандидат юридичних наук, доцент

Львівський державний університет внутрішніх справ

Навроцька Віра Вячеславівна

Кандидат юридичних наук, доцент

Львівський державний університет внутрішніх справ

3.3. Проблеми звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі засудження за корупційне кримінальне правопорушення чи кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією випадку затвердження угод

Посилення боротьби із корупційними правопорушеннями в Україні відбувається через встановлення більш жорстких заходів реагування за вчинення таких посягань. Такі заходи стосуються як законодавчих обмежень щодо звільнення від кримінальної відповідальності, так і звільнення від покарання та його відбування.

За змістом ч. 1 ст.75 КК України засудження особи за корупційне правопорушення чи кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією позбавляє її можливості бути звільненою від відбування покарання з випробуванням. Водночас, ч. 2 ст.75 КК України встановлює правило, згідно якого суд приймає рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням у випадку затвердження угоди про примирення або про визнання вини. І в цьому законодавчому положенні немає застережень щодо неможливості застосування такого порядку звільнення до особи, засудженої за корупційне кримінальне правопорушення чи кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією.

Принагідно зазначимо, що на сьогоднішній день ч. 1 ст.75 КК України була доповнена дещо ширшим переліком кримінальних правопорушень, за вчинення яких неможливе звільнення від відбування покарання з випробуванням. Виходячи з цього переліку таке звільнення

неможливо застосувати також до засуджених за: а) порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції; б) катування, передбачене ч.3 ст.127 КК; в) а також кримінальні правопорушення, вчинені в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці, передбачені:ст.403 КК («Невиконання наказу»), ст.405 КК («Погроза або насильство щодо начальника»), ст.407 КК («Самовільне залишення військової частини або місця служби»), ст.408 КК («Дезертирство»),ст.409 КК («Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом»).

У кримінально-правовій доктрині, а також у судовій практиці склався неоднозначний підхід щодо вирішення питання про можливість звільнення від відбування покарання з випробуванням засудженої особи за вчинення кримінальних правопорушень, які визначені ч. 1 ст.75 КК у випадку затвердження вказаних угод (ч. 2 ст.75 КК). Це питання не є новим для науковців та правозастосувачів, однак воно до цього часу залишається невирішеним та породжує неоднакове застосування КК України.

У юридичній літературі більшість науковців з кримінального права, які розглядали можливість звільнення від відбування покарання з випробуванням саме за корупційні злочини (В. М. Бурдін [1, с. 233-244], О. О. Книженко [2, с. 115-121], Т. І. Слущка [3], О. П. Горох [4, с.55-66] та інші) стоять на тій позиції (яка є «традиційною», усталеною), що норми, передбачені в ч. 1 та ч. 2 ст.75 КК України співвідносяться як загальна та спеціальна (в якій зберігаються усі вимоги, які визначені загальною нормою). За таким підходом, виходячи із системного тлумачення кримінально-правових норм, *неможливе звільнення від відбування покарання з випробуванням за корупційні кримінальні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, навіть за наявності затвердженої угоди* (тут та далі – курсив наш – О. Г., В. Н.).

Водночас існує й протилежна позиція, одним із прибічників якої є Є. О. Письменський. Вчений стверджує, що звільнення із випробування при затвердженні угод (про примирення чи визнання винуватості) згідно ч. 2 ст.75 КК України не передбачає з'ясування питань, визначених у ч. 1 цієї статті. Таке звільнення здійснюється за інших умов, за яких потрібне досягнення домовленості фактично винного з потерпілим (або прокурором). Воно має переважно процесуальну природу, позаяк підстави, умови й порядок укладення цих угод визначено у КПК України, а ч. 2 ст.75 КК має відсильний характер [5, с. 228]. Оця «альтернативна» позиція, підтримувана й іншими дослідниками [6, с. 33], ґрунтується здебільшого на роз'ясненнях, поданих у Постанові Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від

11.12.2015 року №13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» (нагадаємо, що такі роз'яснення мають дорадче, рекомендаційне значення) [7].

У цій постанові вказано, що КК України та КПК України регулюють два різновиди звільнення від відбування покарання з випробуванням:

1) загальний – коли вимагається встановлення можливості виправлення засудженого без відбування покарання;

2) спеціальний – у випадку затвердження угоди про примирення або про визнання винуватості, для укладення якої з'ясування питань, визначених у ч. 1 ст.75 КК, не є обов'язковим.

Таким чином, суд у роз'ясненні розділив положення, викладені в ч. 1 та ч. 2 ст.75 КК України на два жодним чином не пов'язані між собою правила.

На думку О. П. Гороха, у вищевказаному положенні Пленум акцентує увагу не на двох окремих різновидах звільнення від відбування покарання з випробуванням, а на *двох окремих порядках застосування цього кримінально-правового заходу* [4, с. 64].

За *загальним порядком* (ч. 1 ст.75 КК) суд може застосувати звільнення від відбування покарання з випробуванням, якщо дійде висновку про можливість виправлення особи без відбування покарання, з урахуванням тяжкості злочину, особи винного та інших обставин справи.

Своєю чергою, *спеціальний порядок* (ч. 2 ст.75 КК) передбачає затвердження угоди і, як зауважує О. П. Горох, при затвердженні угоди суд не повинен давати власної оцінки можливості виправлення засудженого без відбування покарання, з урахуванням тяжкості злочину, особи винного та інших обставин справи. Це питання, як правило, визначається сторонами провадження (нерідко на підставі взаємовигідних умов угоди) [4, с. 64].

Водночас видається більш слухний підхід, висловлений як окрема думка судді Вищого антикорупційного суду до вироку від 23 вересня 2020 року (справа № 991/7534/20). З проблем тлумачення ч. 1 та ч.2 ст.75 КК, суддя Вищого антикорупційного суду висловився, що *ч. 2 ст.75 КК України не є спеціальною нормою, а є похідною від ч.1 ст.75 КК*. Суд може прийняти рішення про звільнення особи від відбування покарання з випробуванням виключно за умови, якщо він дійде висновку про можливість її виправлення без відбування покарання. Ця умова міститься лише у ч. 1 ст.75 КК та відсутня у ч. 2 ст.75 КК, у зв'язку з чим остання окремо застосована бути не може, а оскільки ч. 1 ст.75 КК України забороняє звільнення особи від відбування покарання за корупційний злочин, то ця заборона поширюється також і на випадки затвердження угод. Звільнення ж особи від відбування покарання з випробуванням за відсутності зазначеної умови буде спотворювати як мету покарання та не

буде відповідати завданням кримінального провадження, які визначені ст. 2 КПК України [8].

Основним підґрунтям, на основі якого базується думка зазначеного судді, є те, що інститут звільнення від відбування покарання з випробуванням за ст. 75 КК України належить до дискреційних повноважень судді і це також має стосуватися у випадку ухвалення вироку на підставі угоди. Саме суд повинен вирішувати питання про те, чи укладені угоди між сторонами провадження відповідають вимогам кримінального та кримінального процесуального законодавства. Своєю чергою, якщо особу засуджено за правопорушення, щодо якого є обмеження на звільнення від покарання з випробуванням (ч. 1 ст. 75 КК), то таке звільнення буде неправильним застосуванням кримінального закону, навіть у випадку затвердження угоди. Така ж обставина як можливість виправлення засудженого без відбування покарання має досліджуватися і у випадку застосування ч. 1 ст. 75, і ч. 2 ст. 75, адже це відповідає меті кримінального покарання. Крім того, заборона звільнення від відбування покарання за ч. 1 ст. 75 КК України та можливість такого звільнення за ч. 2 ст. 75 КК України порушуватиме принцип рівності перед законом та судом. Адже складається ситуація, коли різні засуджені за аналогічних обставин, вчинення одних і тих же кримінальних правопорушень не можуть бути звільнені від відбування покарання з випробуванням на підставі ч. 1 ст. 75 КК України, а у випадку затвердження угоди на підставі ч. 2 ст. 75 КК України таку можливість матимуть.

Проте з часу внесення змін до КК України, якими було встановлено обмеження щодо звільнення від відбування покарання з випробуванням за корупційні посягання (а саме з 2015 року й до теперішнього часу) дискусія про можливе звільнення засудженого за вчинення кримінальних правопорушень, щодо яких встановлено винятки у ч. 1 ст. 75 КК, триває.

Не залишилось дане питання й поза увагою Верховного Суду. Розгляд зазначеної проблеми пов'язаний із вироком Київського районного суду м. Одеси від 14 квітня 2021 року, яким було затверджено угоду про визнання винуватості між К., з однієї сторони, та прокурором Київської окружної прокуратури м. Одеси з іншої. За обставинами провадження К. визнано винуватим у вчиненні корупційного кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 369 КК, з призначенням покарання у виді позбавлення волі на два роки і на підставі угоди звільнено від відбування покарання з випробуванням. У цій справі ухвалою Одеського апеляційного суду від 08 червня 2021 року відмовлено у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою прокурора на вирок Київського районного суду м. Одеси від 14 квітня 2021 року, яким затверджено угоду про визнання винуватості К. Відповідно прокурор звернувся до суду з касаційною скаргою, в якій просив вирок районного

суду м. Одеси від 14 квітня 2021 року скасувати через порушення кримінального процесуального законодавства, неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, а також просив скасувати ухвалу апеляційного суду, якою було відмовлено йому у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою прокурора через істотні порушення кримінального процесуального закону. Крім того, у цій справі прокурор клопотав про передачу кримінального провадження на розгляд Великої Палати Верховного Суду, обґрунтовуючи тим, що дана справа містить виключну правову проблему, яку можна вирішити шляхом відповіді на питання:

1) як співвідносяться між собою норми, передбачені ч.ч. 1 і 2 ст. 75 КК;

2) чи поширюється передбачена ч.1 цієї статті заборона звільнення від відбування покарання з випробуванням осіб, які вчинили корупційні злочини, на правовідносини, які врегульовані ч. 2 ст. 75 КК?

Враховуючи клопотання прокурора та обставини справи, Касаційний кримінальний суд як виключну правову проблему й підставу для передачі кримінального провадження на розгляд Великої Палати окреслив необхідність вирішення таких питань:

1) чи відповідає вимогам ст. 75 КК практика укладення угод про визнання винуватості та про примирення, однією з умов яких є звільнення особи від відбування покарання з випробуванням, у кримінальних провадженнях про «корупційне кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією, порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції», та чи може (повинен) суд затвердити таку угоду;

2) якщо суд не має права затвердити таку угоду, але зробив це, то чи підлягає такий вирок суду оскарженню в апеляційному порядку прокурором з підстав неправильного застосування закону про кримінальну відповідальність, (зокрема ст.75 КК) з огляду на положення п. 2 ч. 4 ст. 394 КПК [9] (де йдеться про можливість оскарження прокурором вироку суду першої інстанції виключно з підстав призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; затвердженням судом угоди у провадженні, в якому згідно частиною ч. 4 ст. 469 КПК угода не може бути укладена) та загальні засади кримінального провадження?

За результатами розгляду зазначених питань Верховний Суд встановив, що прокурор та засуджений К. дійшли повної згоди щодо всіх істотних обставин та правової кваліфікації дій К. за ч. 1 ст. 369 КК, який повністю визнав свою вину, узгоджено покарання та виконання обов'язків, передбачених ст. 76 КК. Верховний Суд зауважив, що за змістом

ч. 2 ст. 473 КПК України наслідком укладення та затвердження угоди про визнання винуватості для прокурора є обмеження його права на оскарження вироку (згідно з положеннями ст. 394 та 424 КПК України).

Крім того, як зауважив Верховний Суд, законодавець створив процесуальні запобіжники від можливої недобросовісності та зловживання процесуальними правами прокурором, який з метою скасування вироку суду першої інстанції на підставі угоди про визнання винуватості може в апеляційній скарзі відмовитися від визнання обставин, які визнавалися ними під час судового провадження на підставі угоди.

У підсумку Верховний Суду встановив, за наявних обставин справи апеляційна скарга прокурора була подана на судові рішення з підстав, з яких воно не може бути оскаржено прокурором, згідно з положеннями п. 2 ч. 4 ст. 394 КПК. Тому касаційна скарга прокурора на ухвалу Одеського апеляційного суду від 08 червня 2021 року була залишена без змін [9].

Коментуючи зазначену постанову Верховного Суду на шпальтах юридичних видань, висловлюється думка, що дане рішення Великої Палати Верховного Суду має не випадковий характер та впливає із самої правової природи постановлених судом рішень на підставі угоди сторін. Важливість рішення полягає у тому, що у ньому визначений так званий коридор процесуальних можливостей прокурора в частині оскарження ним вироку суду на підставі угоди про визнання винуватості [10].

Однак Велика Палата Верховного Суду так і не дала відповіді на питання про можливість звільнення засудженого за кримінальне корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією, а також за інші правопорушення, які визначені ч. 1 ст. 75 у випадку затвердження угод, тож воно залишається відкритим. Більше того, за даних обставин склалась ситуація, за якої касаційний суд може бути позбавлений можливості розглядати правові проблеми, пов'язані із застосуванням ст. 75 КК України через законодавчу заборону оскарження вироків на підставі угод про визнання винуватості, що не забезпечуватиме виконання основної функції Верховного Суду – забезпечення єдності судової практики.

Підсумовуючи вищезазначене, автори статті:

- констатують «відданість» підходу, згідно якого ч. 1 ст. 75 КК України є загальною нормою, а ч. 2 цієї ж статті – нормою спеціальною, при застосуванні якої правозастосувач зобов'язаний зважати на усі вимоги, які визначені загальною нормою;

- стверджують, що з огляду на системне тлумачення кримінально-правових норм, звільнення від відбування покарання з випробуванням за корупційні кримінальні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, неможливе навіть за наявності затвердженої угоди;

- вказують на те, що існує нині формулювання положення ч. 2 ст.75 КК України іде врозрив з вимогою правової визначеності, декларованої в низці рішень Європейського суду з прав людини (як-от «Скополла проти Італії» [11], «Санді Таймс проти Об'єднаного Королівства» [12], «Брумареску проти Румунії» [13]), призводить до «різнобою» у правозастосуванні, може бути причиною зловживань судьями наданих їм законом повноважень, а, відтак, є абсолютно неприйнятним;

- пропонують нову редакцію ч. 2 ст.75 КК України:

«Суд приймає рішення про звільнення від відбування покарання з випробуванням за наявності умов, передбачених частиною першою цієї статті у випадку затвердження угоди про примирення або визнання винуватості, якщо сторонами угоди узгоджено покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, позбавлення волі на строк не більше п'яти років, а також звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Джерела

1. Бурдін В. М. Звільнення від відбування покарання із випробуванням за корупційні злочини. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2015. Вип.3. С. 233-244.
2. Книженко О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням та укладання угод у кримінальному провадженні щодо корупційних злочинів. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. № 1. С. 115-121.
3. Слущька Т. І. Щодо застосування ст. 75 КК до засудженого за вчинення корупційного злочину у кримінальному провадженні на підставі угоди. URL: https://protocol.ua/ua/_shchodo_zastosuvannya_st_75_kk_do_zasudzenogo_za_vchinnennya_koruptsiynogo_zlochynu_u_kriminalnomu_provadzenni_na_pidstavi_ugodi/
4. Горох О. П. Чи є законним звільнення від відбування покарання з випробуванням при засудженні за корупційний злочин? *Судова апеляція*. 2018. № 2(51). С. 55-66.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред.. М. І. Мельника, М. І. Хаврююка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
6. Михайленко Д. Звільнення від відбування покарання з випробуванням при засудженні за корупційний злочин у випадку затвердження угоди про визнання вини. *Вісник прокуратури*. 2016. №1. С. 33.
7. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 року № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15#Text>.
8. Окрема думка судді Вищого антикорупційного суду Особа 1 до вироку від 23 вересня 2020 року у справі № 991/7534/20 (провадження № 1-кп/991/69/20). URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/91764712>.
9. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29.03.2023 (справа №947/10464/21; провадження №13-17кз22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428154>.
10. Кольчинська К. Чи може прокурор оскаржити вирок, що затверджує угоду про визнання винуватості щодо корупційного правопорушення: позиція ВП ВС. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/chimozhe-prokurog-oskarzhiti-virok-shho-zatverdzhuye-ugodu-pro-viznannya-vinuvatosti-shhodo-korupcijnogo-pravoporusnennya-pozicziya-vp-vs>.
11. Скополла проти Італії: Рішення ЄСПЛ від 17.09. 2009 р. URL: https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-126165&filename=CASE%20OF%20SCOPPOLA%20v.%20ITALY%20_
12. «Санді Таймс» проти Об'єднаного Королівства від 26.04. 1979 р.» URL: <https://cedem.org.ua/library/sprava-sandi-tajms-prot-y-spoluchnogo-korolivstva-2/>.
13. Брумареску проти Румунії: Рішення ЄСПЛ від 28.11. 1999р. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?Aldx=307>.